

ПРАБЛЕМЫ АЦЭНКІ І РАЦЫЯНАЛЬНАГА ВЫКАРЫСТАННЯ РЭСУРСАУ І ПРЫЯРЫТЭТЫ ЭКАНАМІЧНАЙ НАВУКІ

Эканамічная навука стаіць перад неабходнасцю радыкальнага абнаўлення. Гэта абумоўлена перш за ўсё мэтамі і задачамі аграрнай рэформы. На жаль, шмат якія цяперашнія з'явы не толькі не былі своечасова прадказаны навукай, але і да гэтага часу не атрымалі здавальняючага тлумачэння.

Вялікую шкоду тут нанёс разрыў пераемнасці па некаторых важнейшых напрамках эканамічных даследаванняў. Незразумела толькі, чаму распаўсюдзілася думка наконт таго, што распрацоўкі, выкананыя ў галіне эканомікі да рэформы, страцілі сваю актуальнасць. Вядома, што навукі «на голым месцы» не бывае. І не ўсё тое, што рабілася ў мінулым, патрэбна забываць. Напрыклад, у свой час эканамісты рэспублікі займаліся, і не беспаспяхова, даследаваннем рэсурснай праблемы. Былі распрацаваны метадыкі комплекснай ацэнкі і эфектыўнага выкарыстання працоўных, матэрыяльных і зямельных рэсурсаў. Па глыбіні тэарэтычных прапрацовак і шырыні іх практычнага выкарыстання рэспубліка

лідзірала ў краіне. Пспехі ў навуковых даследаваннях звязаліся з устойлівым развіццём сельскай гаспадаркі ў рэспубліцы.

Праблема не страціла сваёй значнасці і сёння. Па сутнасці, уся сусветная сельская гаспадарка будзеца на строгім уліку, аналізе і ацэнцы рэсурсаў. Але ў Беларусі даследаванні без неабходнай падставы згорнутыя, а акцэнт зроблены ў асноўным на выключна палітычных момантах.

Між тым роля фактару «рэсурсаў» празмерна вялікая. Прагрэс аграрнага комплексу непарыўна звязаны з аптымізацыяй рэсурсазабеспячэння і рэсурсавыкарыстання. У мінулым годзе кіраўнікі і прадстаўнікі ўрадаў шмат якіх краін абмяркоўвалі ў Бразіліі шырокае кола пытанняў рэсурсазабеспячэння на парозе XXI ст. у сувязі з неабходнасцю падтрымання экалагічнай раўнавагі. Для нашай рэспублікі гэтая праблема па вядомых прычынах мае першачарговае значэнне. Чакаецца, што ў бліжэйшы час эканамічны крызіс яшчэ больш абвострыць праблему рэсурсазабеспячэння і ператворыць яе ў галоўную або ў адну з галоўных.

Рэсурсы празмерна дражэюць і ператвараюцца ў самы дэфіцытны тавар. Плацежаздольныя магчымасці сельскагаспадарчых прадпрыемстваў паніжаюцца. Сельскагаспадарчыя таваравытворцы закупляюць усё менш сродкаў вытворчасці і не забяспечваюць іншы раз нават простага іх узнаўлення. Па ацэнках у 1992 г. аб'ёмы рэсурсапаставак у сельскую гаспадарку ў параўнанні з папярэднім годам панізіліся больш чым у 2 разы.

У сувязі з гэтым падаюць узроўні і аб'ёмы сельскагаспадарчай вытворчасці. Па разліках да канца 1993 г. у параўнанні з 1990 г. памеры выхаду прадукцыі могуць панізіцца прыкладна да 40%. Але нейкай прымальнай канцэпцыі тут няма. Усе разважанні аб эквівалентнасці міжгаліновага тавараабмену, аб аптымізацыі міжгаспадарчых сувязяў, аб прыярытэтнасці развіцця сельскай гаспадаркі застаюцца пакуль што толькі дэкларацыямі.

Між тым комплексная і аб'ектыўная ацэнка рэсурсаў сельскай гаспадаркі павінна знаходзіцца і ў аснове вызначэння канкурэнтаздольных магчымасцяў таваравытворцаў, і ў аснове насычэння рынку сродкамі вытворчасці, і ў аснове выпрацоўкі дзяржаўных мер эканамічнага стымулявання вытворчасці, і ў аснове прагназіравання тэхнічнай палітыкі прамысловых прадпрыемстваў і г. д. Паводле абгрунтаваных нормаў, кожны жыхар рэспублікі павінен штодзённа ўжываць каля 3,5 тыс. калорый і каля 100 г паўнаценнага бялку. Зыходзячы з гэтага, важна даць тую аптымальную мяжу рэсурсазабеспячэння прадпрыемстваў незалежна ад формаў уласнасці і гаспадарання, што дазволіла б вырабляць у сучасных умовах такое харчаванне, якое забяспечыла б яго нарматыўнае спажыванне.

Разам з тым выпрацоўка перспектыўнай мадэлі аграрнай эканомікі прадугледжвае выбар дакладных эканамічных прыярытэтаў і дазваляе пазбегнуць пралікаў у іх рэалізацыі. Важна ўлічваць асноватворныя эканамічныя механізмы, прыводзячы ў адпаведнасць з імі надбудованыя структуры. Справа ў тым, што асобныя бягучыя рэфарматарскія меры могуць здавацца на першы погляд вельмі прывабнымі, асабліва тыя з іх, дзе прысутнічае палітычны акцэнт. Гэта — прыватызацыя, дзяржаўленне, дэманопалізацыя і некаторыя іншыя. Яны прыцягваюць да сябе, як правіла, асноўную ўвагу. Але агульны эканамічны эфект ад іх рэалізацыі пры адсутнасці, напрыклад, надзейнай рэсурсазабеспячэння таваравытворцаў не істотны. У той жа час сапраўдныя напрамкі эканамічных даследаванняў адкладваюцца на другі план. Гэта пацвярджае сучасны этап аграрнай рэформы.

Ключавымі напрамкамі эканамічных даследаванняў, аналізу і практычнай рэалізацыі павінны стаць праблемы фарміравання і выкарыстання вытворчага патэнцыялу АПК; пытанні дзяржаўнага пратэекцыянізму

сельскай гаспадаркі і абароны спажыўцоў; праблемы інвеставання АПК і яго пашыранага ўзнаўлення; праблемы харчовай бяспекі рэспублікі; праблемы падтрымання і развіцця сацыяльнай інфраструктуры АПК; пытанні навуковага прагназіравання вытворчасці; праблемы кааперацыі таваравытворцаў і інтэграцыі сельскай гаспадаркі рэспублікі ў сусветную гаспадарчую сістэму і некаторыя іншыя. Комплексная рэалізацыя іх здольная стварыць неабходныя перадумовы для пераадолення крызіснай сітуацыі ў сферы АПК і ўстойлівага яго развіцця.